

Тугай М.І.

аспірант,

*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»*

ЛИСТ О. МИХАЙЛА ЗУБРИЦЬКОГО ДО НЕВІДОМОГО СВЯЩЕННИКА

Публікація раніше невідомих джерела, зокрема, листування є особливо важливою у наш час. Це пов'язано із розвитком історичної науки в Україні. Залічення більшого кола джерел за своїм змістом та походженням, урізноманітнюють історичні дослідження та тематику.

Публікація листів вітчизняного народознавця кінця XIX – початку XX ст. отця Михайла Зубрицького є одним із способів висвітлення різносторонньої діяльності дослідника. Опублікований лист розміщено у відділі текстології та рукописних матеріалів Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України у фонді 100 (Белей І.М.). Даний лист адресовано невідомому священику, однак зміст листа вказує, що даний священик є близьким товаришем отця Михайла. У листі народознавець висвітлив ситуацію навколо виборів в Староміському окрузі, до балотувався сам отець Михайло. Також описав збори кандидатів у Старому місті (Старий Самбір – *Т.М.*), закиди польської сторони щодо «народної справи» та інше.

Текст листа подаємо мовою оригіналу, з збереженням стилю автора та правописом і пунктуацією того часу.

Мшанець дня 3 падолиста 1894.

Високоповажний Отче!

Цінне Ваше письмо з 31.м.м. прийшло в п'ятницю, коли я був в Старім місті. Пишу днесь, однак вишло на пошту аж в понеділок, бо в той день піде від нас післанець до Лютовиськ.

В неділю не шлемо ніколи, хиба би що дуже важного було. За ласкаве піддержанє моєї кандидатури, заходи і клопоти дякую Вам сердечно і всім Вповажаним виділовит «Народної Ради». Всі ми робітники і слуги народної нашої справи і всіх нас мучить одна гадка, лучша доля нашого народа.

Доїзджаючи до Старого міста мав я припадок, розлетіло ся при візку колесо. Через те мусів я глядати майстра, до того мав домашні справунки, де з ким треба було побесідовати і тому не міг я до Вас нічого написати.

[Зворот]

До сего боліла менеокронежно голова, а в Старім місті і зісти що не можна дістати, а ще в п'ятницю.

Збори відбули ся в п'ятницю, почали ся о 1/2 12 години в громадській канцелярії. Селян було не много, бо час поганий, були з кільканадцятьох сіл, позбігалися жиди, по трохи міщани, урядники з староства і сам староста, еко виборець, з податкового уряду і повітової ради. Було і кілька св'ящеників виборців і не виборців. Деякі приїхали по всьому О.О. Василькевич, віце маршалок і Волосянський були в місті, але не прийшли. Перший загніваний, чому не ставили кандидатом чоловіка знаного в повіті, себто его. Як може Вам відомо підписав відозву за Беланським. Сей чоловік запально компромітує руську справу в повітій раді, бо все по польськи бесідує. О. Волосянський скликав родину і велів себе оголосити кандидатом. А виборцями з Старогоміста є пять жидів, староста, нотар Роладичинський і начальник суду Моталь. Де ж ті прихильники о. Волосянського.

Арк 2.

Деякі признають ему лиш сю заслугу, що з Єзуїтами водиться. Межи св'ященством не має прихильности. Інший чоловік о.Грицикевич, се не злий св'ященик і радо хотів би помочи народній справі. Жич добре з висшими верствами, але по руськи всюди пише і і з жидами красно бесідує, а они всюди мають добрий нюх, тож супротив мене піддержують через N.fr.Presse его кандидатуру. Мене жиди не долноблюють, не маю до них щастя, а також польські круги держать мене за ворога польської справи. Те все описав я, щоби не повторюватися.

На зборах проводив о.Щавінський, я повенив, що значать заступники в сойми і які справи там розбирають ся. Вискавав свій погляд, що дорогий закон треба змінити в той спосіб, щоби плачено гроші додатково до податку і знесено рогачки на красвих і повітових дорогах. Спіннув про окружних війтів, про школи, красву культуру і бюджет. Крім того застеріг я протів того, мовби я був ворогом поляків. **Стою на тім, най кожний розвиває ся Русин і поляк, оден другого не кривдить і непотрібує [зворот] другого кривдити.** Коли я скінчив бесіду закинув мені староста по руськи, що я запєка не хочу ніколи по польськи бесідувати. І таке розповів: «Коли я сюди прибув, явив ся у мене кандидат і почали ми бесідувати по руськи, я відтак заговорив по польськи, най кожний своє шанкує, а я мислю, що колись треба зробити з стужку». На се я ему відповів, що коли парийду до п.старости, то хочу заявити, я Русин, бесідуючи по руськи, бо я є того пересвідчене, то п.староста є тутки однаково і для Русинів і Поляків. А держуся все засади і держати ся му: своє люби, а чуже шануй! Впрочім всі признавали, що я виповів свою бесіду коротко, а добре, декотрі мені се висказували явно. Видить ся мені, що я добре зробив вражень на урядничі

круги і если не накажуть остро виступити протів мене, то готов перейти. Уступати не буду. Межи людьми маю прихильність, до чого причинилися мої парахіяни, висказуючи ся про мою особу добре. Се найлучше збиває висказ деяких, хотаби і наших людей, що народ невдячний. Так не есть. Добре поміч маю від п.Плька Лінинського, писарє з Лаврова, брата суді Петра. Се золото межи селянством. На зборах були мої два парохіяни і підмовляли людей, щоби за мною стояли. Прийшли безінтересовно! Поляки не мають кандидата доброго. А бапсович має процес, бо ударив нгевісту на лані в лице, она устала, він її копнув і она поронила.

Арк 3.

Тепер має процес в Самборі. Казимір Белянський, маршалок, чоловік бідний і мало значущий в повіті. Уряднича бранжа повітової ради противна Агастовичиви, бо нераз її в пов.раді набирав і досолив. Тожж з завзятя підсунула Белянського. За ним написав відозву Дрезінський, повітовий люстратор, мабуть вислали її і до «Діла». Як я епімнув, підписав її і о.Васильневич, бо злий, чому не его поставлено кандидатом. Если она є в ред. Діла, то певно і Ви її бачили. Що там написано, то або брехня, або бляга, або таке, що нас спільно обходить, як тогорічний сніг. Белянський ввійшов до пов.ради з сільської групи. Я був на виборах. Як би були мене підперли другі трохи ліпше, був би він ніколи яко заступник селян там не прийшов. Я тогди, т.е 1890 р. проводив виборчу акцію до пов.ради. однак амбіція деяких духовних понівкчила мої заміри, ледви удало ся мені вплати Улька Лінинського, а того викинули тепер, а о.Василькевич ані слова, у нас спора купка священиків є виборцями. Деякі наші люди трохи оживишся в Яворський з Отрільбич не є виборцем, хоть вїйт его питався, [зворот] возьме участь в правиборах і чи хоче бути виборцею, а він повів: «Дайте ми спокій, я ні до чого не мішаюся». В пятницю жалував сего, але повідав, що не знав хто буде кандидатом і чи взагалі буде руський кандидат. А далі повідач, що через теперешні випадки впав в апатію, як всюди на Руси. А тепер видить, що люди рушаються, тай він також трохи розрухався. Добре і те. Чей люди оживлять ся і будуть прибивати щось робити. Може за якийсь час заважемо яке то політичне товариство, або щось подібного. **Если б я ввійшов до сойму, буду скликувати виборців і при случайности підмовляти людей, щоби отвирали читальні, «Просвіти» і при них крамниці.** Як важна крамниця в селі, виджу се у себе. Я заходжу до неї частійше, а все хтось трафить ся і вже є случайність побесідувати. Они учать ся пізнавати вагу, вже жид їх не ошукає. Починають розумітися на торговім обороті, з часом щось може з сего вийти, однак треба щоби таких крамниць більше було. У наоколо мене ся гадка приймає ся, люде учаться і отвирають крамниці. Коби

лиш більше робітників. Коби то Русини старалии ся у Львові впливати на богословів в саминари, щоби вже виходили люди підготовлені до праці.

Арк 4.

Мені видить ся, що наша справа так зле не стоїть. Вправді старші робітники нас лишають, як отт недавно невіджалований пок.о.Огоновський, однак на їх місце стають нові. Народна ідея вникає повали в народні маси. Праця одного заохочує другого. Виджу заінтересоване навіть в так тяжко занедбанім повіті староміськім, люди, що дотепер дома в кутику марудили, обзиваються і починають рушатися. Чей ще ми до чогось доробилися!

В понеділок з полудня їду до Стрільбич до о.Яворського на ніч, а в второк рано поїдемо оба до Старогоміста на вибори. Треба ще походити коло отого, щоби наша коміа була. Картки понаписуючи наперед. Ілько Лінинський і другі его люди прийдуть вчасно, з мого села, кромі другого виборця, бо і я є виборцем, ніде ще з 6 селян абітовати. Мої парохіяни дуже заінтересовані виборами, мене дуже попирають і другим захвалюють, то і на вибори підуть. Они можуть мені много помочи. Коби лиш староство дуже не напирало за Поляков, бо тогди тяжко буде!

[Зворот]

Не знаю, що робить о.Василькевич, коби не схотів дати голос на Белянського. Правда! Ще мушу додати, що оо.Василькевич і Волосянський скликали деяких людей до повітової ради і радили над тим як би стати кандидатами, або бодай мені зашкодити. о.Вол залелижав рідню, було кількох панків, а кінець такий, що повіли, що може уступлять, порозуміють ся, а з того, що мені один присутний міщанин оповідав, оба нащасливі кандидати потерпіли повне фіаско! А сей міщанин, один з заможнійших, сказав мені (він Поляк), що з руської сторони могу лиш я перейти. Він чув і мою промову. Кандидати мали на мене ждати. Однак я там не пішов, бо спішив ся до снів, они мені про се не мовили і я не уважав за потрібне там іти, бо іни могли разом зі многу виступити яко кандидати і виповісти свою програму.

Як піде вибір, донесу до «Діла» телеграфічно, скоро результат стане відомим.

Дякуючи за ласкаві труди і помять остаю з глибоким поважанем,

Брат в Христі і слуга

Мих. Зубрицький

Відділ текстології та рукописних матеріалів Інституту літератури ім.Т.Г.Шевченка НАН України Ф. 100. Белей І.М. од. зб. 1701. Зубрицький Михайло. Лист до [....]. Мишанець. 3.XI. 1894 р. автограф. 4 арк. (рис. 1)

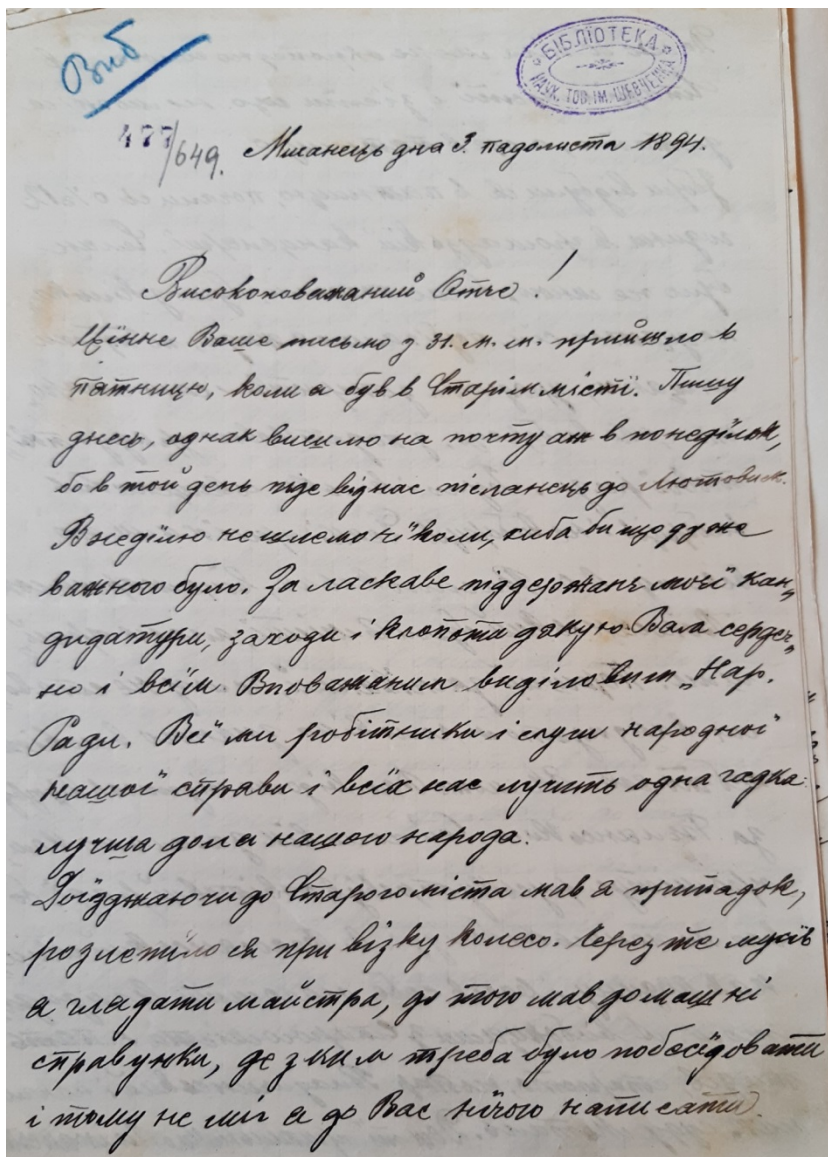

Рис. 1. Перший аркуш листа

Джерело: фото зроблено автором